

Un home de paraula

Andreu Sotorra

Josep Vallverdú sempre hi era. Quan havia decidit viure durant bona part de la seva maduresa fora del moll de l'os de Barcelona, entre el Segrià i la Conca de Barberà, a l'Espluga de Francolí, el vell telèfon era el mitjà més habitual. Responia. El deix occidental pur era com un bàlsam a l'oïda. Li proposaves qualsevol "ensarronada" i de seguida et deia que sí. La conversa era breu però plena de confiança.

L'home de la Terra Ferma en tenia prou amb la paraula. Vallverdú era un home de paraula. La fortalesa de la llengua que ha deixat com a llegat en la seva obra literària —una de les joies de la literatura per a infants i joves d'entresigles— beu d'aquestes fonts: del solatge de la seva terra i de l'honestedat de la paraula.

Vallverdú no va enganyar mai els lectors, ben al contrari, els empenyia sempre amunt. Era també de la generació d'autors que agraiïa que es parlés d'alguna de les seves obres, sobretot, esclar, de les que ell adreçava als joves. Responia amb alguna ironia d'humilitat que encara el feia més gran. El 2001 va acceptar ser el president d'honor del II Congrés de Literatura Infantil i Juvenil que vaig coordinar des de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Josep Vallverdú és l'únic autor català amb una Obra Completa només de les novel·les per a joves: 14 volums (La Galera, 1995-2001).

La relació entre col·legues a vegades la mana l'atzar. El 2022, amb motiu d'una antologia en homenatge a Josep Maria Aloy (Manresa, 1948-2020), biògraf de Josep Vallverdú, hi vaig participar amb un conte breu on feia una mirada afectuosa sobre aquesta icona de la literatura per a infants que és el gos Rovelló. Allà, Rovelló s'havia fet gran i, des de la tendresa i amb ironia, manteníem una conversa, gairebé una biografia apòcrifa seva, sobre el pas del temps i la vellesa.

L'atzar, doncs, va voler que per gentilesa dels hereus de Josep Maria Aloy, el conte es publicqués acompanyat d'un dibuix inèdit del mateix Josep Vallverdú. Dibuixar d'amagat era una de les seves flaques. Com passa amb els grans autors, sovint hi ha un personatge que se'ls escapa de les mans i regna per sempre més per damunt de tots els altres: Rovelló.

Andreu Sotorra

Crític literari, escriptor i periodista

La Vanguardia, 23 juliol 2026

Cultura

Adeu al degà de les lletres catalanes

Vallverdú, testimoni excepcional

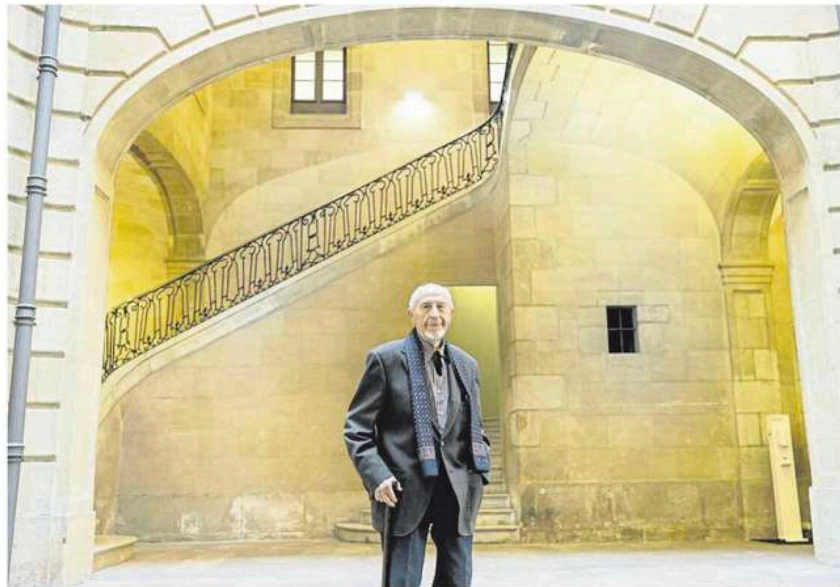
L'escriptor deixa dos llibres inèdits i un d'inacabat, segons la seva marmessora

FRANCESC BOMBI-VILASECA
Barcelona

Josep Vallverdú (1923-2026) no es considerava un especialista en la literatura infantil i juvenil (LIJ) gràcies a la qual va ser tan reconegut, sinó que preferia parlar de "novelles d'aventures". I encara que en molts casos va ser així, el que va ser una aventura va ser la seva vida, que es va acabar dimarts a la qual no és fàcil acostar-se amb ullera llarga atesa la rellevància que la seva figura ha guanyat els últims anys.

A mesura que passava aniversaris, la seva aura s'engrandia per mèrits propis, i continuava publicant: si amb 98 anys ja semblava gran quan va publicar *El vuitè nan* (La Galera), l'any que va celebrar el centenari, l'homenatge institucional es va desfermar amb actes per tot el país i, a més de força reedicions, llibres com un nou lliurament memorialístic, *Mosaic de tardor* (Proa), els poemes d'*Aragalls* (Pagès), els articles i dibuixos publicats a la revista *El Francolí* de *Potser sí...* (La Musca) i les reflexions lingüístiques de *La llengua viscuda* (Tres i Quatre), i encara més endavant una primera novel·la negra, *El captaire* (Salòria, 2024) i el dietari *Quadern de Balaquer* (Salòria, 2025). Però Vallverdú no es movia per impulsos, i co- neixent que a la seva edat no es podia donar res per segur, va planificar el tancament.

Carme Vidalhuguet, mà dreta i marmessora literària de l'escriptor, explica que "va voler tancar el cercle amb *El retorn de Rovelló* (La Galera, 2025), un llibre totalment pensat i amb finestres obertes a altres llibres del seu univers". Du-

Josep Vallverdú, a la seu de la Conselleria de Cultura, el Palau Marc, el dia de presentació de les celebracions pel seu centenari

rant anys s'havia negat a reprendre el seu personatge més cèlebre, i quan va decidir tornar-hi va ser per posar el punt i final. Vidalhuguet, però, explica que Vallverdú deixava dos llibres nous i un d'inacabat, de gèneres diferents, que ja feia temps que estaven fets però els volia reservar: "L'últim any ha tin-

gut temps d'endregar-ho tot i gairebé enllestir-ho, i ara és el moment de posar en valor el llegat".

Nascut a Lleida el 1923, de ben jove Josep Vallverdú va sentir passió per la literatura, però va trigar molt a posar-s'hi seriosament, especialment perquè no ho podia fer en català. Després de la guerra va

viure a Barcelona, on va estudiar Filosofia i Lletres, però la vida el va dur a viure per tot Catalunya: primer, ja casat amb la pedagoga Isabel Argués, a Sant Feliu de Guíxols, després va tornar a Lleida, més endavant a Puiggròs, un cop jubilat a l'Espluga de Francolí i, finalment, a Balaquer, després de casar-se

amb Antonieta Vilajoliu, vidus ja tots dos, el 2012. Un amor tardorall que va fer revifar l'escriptor.

Tot i que assegurava sovint que no estava especialment interessat en la canalla, va veure que calia que els nens tinguessin a l'abast llibres en català, i per això s'hi va dedicar tant. Va ser l'editor Mi-

Josep Vallverdú sempre hi era. Quan havia decidit viure durant bona part de la seva maduresa fora del moll de l'os de Barcelona, entre el Segrià i la Conca de Barberà, a l'Espluga de Francolí, el vell telèfon era el mitjà més habitual. Responia. El deix occidental pur era com un bàlsam a l'oida. Li proposaves qualsevol "ensarronada" i de seguida et deia que sí. La conversa era breu però plena de confiança.

L'home de la Terra Ferma en tenia prou amb la paraula. Vallverdú era un home de paraula. La fortalesa de la llengua que ha deixat com a llegat en la seva obra literària —una de les joies de la literatura per a infants i joves d'entresigles— beu d'aquestes fonts: del solatge de la seva terra i de l'honestat de la paraula.

Vallverdú no va enganyar mai els lectors, ben al contrari, els empenyia sempre amunt. Era també de la generació d'au-

Un home de paraula

Andreu Sotorra
Crític literari

tors que agraïa que es parlés d'alguna de les seves obres, sobretot, esclar, de les que ell adreçava als joves. Responia amb alguna ironia d'humilitat que encara el feia més gran. El 2001 va acceptar ser el president d'honor del II Congrés de Literatura Infantil i Juvenil que vaig coordinar des de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Josep Vallverdú és l'únic autor català amb una *Obra completa* només de les novel·les per a joves: 14 volums (La

Galera, 1995-2001).

La relació entre col·legues a vegades la mana l'atzar. El 2002, amb motiu d'una antologia en homenatge a Josep Maria Aloy (Manresa, 1948-2020), biògraf de Josep Vallverdú, hi vaig participar amb un conte breu on feia una mirada afectuosa sobre aquesta icona de la literatura per a infants que és el gos Rovelló. Allà, Rovelló s'havia fet gran i, des de la tendresa i amb ironia, mantenim una conversa, gairebé una biografia apòcrifa seva, sobre el pas del temps i la vellesa.

L'atzar, doncs, va voler que per gentilesa dels hereus de Josep Maria Aloy, el conte es publicés acompanyat d'un dibuix inèdit del mateix Josep Vallverdú. Dibuixar d'amagat era una de les seves flagues.

Com passa amb els grans autors, sovint hi ha un personatge que se'n escapa de les mans i regna per sempre més per damunt de tots els altres: Rovelló.

Tot i que no estava interessat en la canalla, va veure que calia que els nens tinguessin a l'abast llibres en català

quel Arimany qui li va suggerir d'escriure "un llibre d'aventures i que hi sortissin uns nanos", que el 1961 es convertiria en *El venedor de peixos*, la primera novel·la juvenil en català des del franquisme. Amb 38 anys fets, ja no era un jove que debutava en la seva llengua. El naixement l'any següent de la revista *Cavall Fort*, on va començar a col·laborar, li va servir per prendre confiança en el que escrivia,

Captura de P.

La mostra inclou, entre les peces més destacades, els llums de Nadal de Barcelona del 2025

L'exposició dels premis Delta 2026 s'inaugura al Disseny Hub Un collar de gos fet amb mànegues

NINA EISENBAUM
Barcelona

Una estació oceànica per a parcs eòlics marins. Un barrejador de ciment. Un joc de coberts per a carn i també un penjador de peu inspirats en la tradició rural. Un topall de porta. Una lluminària amb forma de bombó. Un collar per a gossos fabricat amb mànegues de bombers reciclades. Són objectes que poques vegades comparteixen un mateix espai expositiu, tret de quan el fil conductor és la mateixa concepció i l'excel·lència funcional i estètica que els uneix.

Això és precisament el que proposa l'exposició *Disseny industrial i cultura del disseny*, que aplega des d'avui dijous el millor del disseny industrial català dels últims anys. El Disseny Hub Barcelona acull, fins al 6 de setembre, els 203 productes seleccionats per l'Associació de Disseny Industrial ADI-FAD com una mostra del més destacat del sector.

Entre les peces exposades consten els guanyadors dels premis Delta d'aquest any, anunciats ahir. En la 43a edició, els guardons distingeixen els projectes més destacats presentats

per empreses i dissenyadors del sector. En total, s'han concedit 11 Deltes d'Or i 17 Deltes de Plata, atorgats per un jurat internacional. Segons l'ADI-FAD, els projectes premiats comparteixen una aposta per la sostenibilitat, l'ús responsable dels materials i un disseny al servei de les persones. Les propostes guardonades també destaquen per la diversitat estètica i creativa, sense renunciar a la funcionalitat

L'ADI-FAD ret homenatge a l'empresa Roca i també reconeix obres d'estudis com Emilian Design i Antoni Arola

ni a la resposta a necessitats socials.

Entre els Deltes d'Or d'aquest any hi consten un sistema d'ombra per a espais urbans fabricat amb plaques d'alumini reciclat, una col·lecció de mobiliari inclús que es pot provar a l'exposició i el primer vaixell elèctric de Catalunya. Els premis Delta Cultura, que reconeixen l'impacte cultural del disseny, han estat per a iniciatives com una xarxa de laboratoris digitals en escoles per resoldre reptes socials

o la il·luminació nadalenca barcelonina del 2025.

Un altre dels eixos dels premis Delta és la reivindicació que tradició i innovació poden, i han de, conviure en el disseny industrial. En aquesta edició, l'ADI-FAD ret homenatge a la trajectòria de l'empresa centenària Roca i també reconeix obres d'estudis consolidats com Emilian Design i Antoni Arola. Alhora, posa el focus en el talent emergent amb les medalles Delta concedides a quatre projectes estudiantils, entre els quals un broquet de busseig personalitzat amb sistema braillat.

El recorregut de l'exposició s'articula en 12 àmbits que reproduïxen les categories del certamen. Mobiliari, packaging (empaquetatge), mobiliari urbà, il·luminació o materials de construcció són algunes de les àrees representades en una mostra que reivindica un disseny que transcendeix l'estètica i la funcionalitat. En aquesta edició, a més, es recupera la categoria Dissuho, dedicada a projectes que exploren les fronteres entre l'art i el disseny. L'exposició reflecteix, per tant, l'evolució del disseny industrial cap a propostes capaces de conciliar innovació, funcionalitat, impacte social i qualitat estètica.

Vallverdú va traduir autors com Chandler, Hammett, Poe o Rodari

Ve de la pàgina anterior

intensament a la traducció: Raymond Chandler, Dashiell Hammett, Martin Luther King, Jack London, Edgar A. Poe, Gianni Rodari, Walter Scott, G.K. Chesterton o Oscar Wilde... Els primers anys es considerava un traductor que escrivia, però va començar a guanyar notorietat amb premis com el primer Joaquim Ruyra, el 1963, i especial-

ment el 1968, amb el Josep M. Folch i Torres per *Rovelló* –l'any 2000 convertit en sèrie de dibuixos animats–, un llibre que marcaria l'entrada en la mítica col·lecció Els Grumets de La Galera, on ha publicat la major part de la seva producció infantil i juvenil, llibres com *En Roc drapaire* (1971), *En Mir*, *l'esquirol* (1978), *Saberut* i *Cua-verd* (1982), *El testament de John Silver* (2007) o un dels que més s'estimava,

Blai Joncar (2009).

Però la seva vida no s'entén sense la resta de la seva obra, amb títols recents com els de memòries i la poesia, però també anteriors com la col·lecció *Catalunya Visió*, amb el fotògraf Ton Sirera, entre el 1968 i el 1974, *Proses de Ponent* (1970), que va impulsar aquesta denominació a les terres de Lleida, o *Indíbil la boira* (1983), llibres que el van convertir, amb permís de Pedrol i Viladot, en el patriarca de les lletres locals, primer, i després català, però la literatura és, en última instància, universal.

Divendres se li farà un comiat a l'església de Sant Domènec de Balaguer, al costat mateix de casa seva.

Jo pinto i prou, que deia aquell

Julia Guillamon

El periodista Àlex Milian m'entrevista a la revista *El Temps* i em fa feliç perquè, en lloc de demanar-me pel tema i pels personatges del llibre, li interessa saber com l'he escrit. M'encanta que m'ho preguntin perquè els llibres que faig estan molt pensats des del punt de vista de l'estructura. Una vegada vaig escriure la història de la meua família, muntada com un crescendo: al començament l'escenari era buit, després apareixien els avis, el pare, la mare. Ja eren tots a l'escenari quan entrava la canalla. Em vaig inspirar en un número de David Byrne a la pel·lícula *Stop making sense* (1984): Byrne surt a l'escenari i engega un transistor que reproduïx les bases, després s'hi incorpora ell amb la guitarra, a poc a poc s'hi afegeixen tots els instruments. Ho vaig publicar per entregues en una revista i vaig calcular que el capítol 11 (l'últim de la sèrie) coincidís amb la descoberta de l'alcoholisme del pare. Després podia continuar, però els capítols nous ja anaven directament al llibre. Col·locar un clímax tan bèstia en el capítol 11 (de 15) era un repte: havies de fer remuntar la història després de l'anticlímax del capítol 12 i fer avançar la narració cap a un segon clímax que havia de ser més intens i emocionant que el primer. Aquesta estructura amb dos clímax és una de les coses de les quals estic més content de tot el que he fet.

Fa unes setmanes en un club de lectura a Llançà, una senyora em va dir: tots els contes del llibre tal tenen la mateixa mida. Em va semblar que m'ho retreia, després va resultar que

Un conte curt és com un sonet: una estructura tancada que accepta infinites variacions

no i que ho veïem de manera semblant. Un conte curt, vaig dir, és com un sonet: una maquina meravellosa, amb una estructura tancada que accepta infinites variacions. Pots fer contes dialogats, escenificats, monòlegs, retrats realistes, històries fantàstiques. Sortir-se'n o no sortir-se'n depèn molt de la imaginació, la versatilitat i el talent de cadascú. Amb les columnes de diari, salvant la distància, passa tres quarts del mateix.

Milian volia saber com es fa per escriure un llibre de set-centes pàgines. Jo li vaig explicar que he fet moltes menes de llibres. Un dels que m'agrada més és un retrat de joventut escrit a tota pastilla: volia transmetre una sensació de lleugeresa i fer participar el lector en un joc d'associacions vertiginoses. Però set-centes pàgines d'un volum amb un component d'investigació molt important no es poden escriure amb aquest encadenament de bogeria. Vaig començar sense saber ben bé cap a on anava. A partir d'un cert moment vaig definir un esquelet de cinc grans capítols, cadascun amb multitud d'escenes. Tots junts creaven una tensió dramàtica. Em tancava una setmana i escrivia una escena sencera d'un capítol i després d'un altre i d'un altre. Quan vaig tenir tota la trama, les escenes ho vaig muntar com si fos una pel·lícula, procurant que la narració tingués un ritme i enganxés el lector. Has vist *Nouvelle vague*, de Richard Linklater?